

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1750

Caput XII. Quid ex parte pœnitentium circa satisfactionem debeat attendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83714](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83714)

tollendum scandalum, & ad fidelium ædificationem sit necessarium: quod, inquiunt, non est satisfactionem injungere, sed declarare ad quid pœitens propter manifesta crimina teneatur. Sed logus est, & verborum contentio; in qua non opus est tempus terere. Interim ex hoc capite, & ex quinto, ubi differui de Confessoriorum dotibus, apparet quam recte Præmonstratensis

Theologus in Principiis Theologiæ Moralæ & Speculativæ tom. 3. pag. 379. ita ministrum hujus sacramenti alloquatur:

*Periculose plenum opus alee
Trahas & incedis per ignes
Suppositos cineri doloso:*

quod exscripsit ex Horatio Flacco lib. 2. Odarum n. 1.

C A P U T XII.

Quid ex parte pœnitentium circa satisfactionem debeat attendi.

S U M M A R I U M.

1. Conditiones circa satisfactionem. Conditiō 1. Pœnitens debet acceptare, & implere satisfactionem.
2. Pœnitens accepta levi pœnitentia debet spontaneè aliam superaddere.
3. Stultissimi sunt, qui pœnitentiam differunt ad purgatorium.
4. Satisfactio potest impleri in reatu peccati mortalis, abjecto affectu.
5. Communior sententia est, neminem in gravi peccato existentem posse satisfacere.
6. Reconciliantur ambæ sententiæ.
7. An unus pro alio possit implere satisfactionem.
8. An possit homo de uno peccato satisfacere sine alio.
9. An possit peti alia satisfactio ab alio Confessario.

1. Conditiōnes circa satisfactionem. Conditiō 1. Pœnitens debet acceptare & implere satisfactionem.

XVIII. PRO Confessariis igitur monita quadam præmissa sunt: nunc alia ad pœnitentes spectantia subjiciuntur. Principio indubitatum est, a pœnitente injunctam satisfactionem acceptandam atque implendam esse; quicquid in contrarium scripserint Navarrus, Medina, Armilla, alique perpauci; quibus adnumerari solent etiam Scotus, & Gabriel Biel. Id eruitur primò, ex quo juxta Tridentinum Concilium sess. XIV. cap. 8. debent sacerdotes satisfactionem imponere, quoniam ipsis *claves non ad solvendum duntaxat, sed & ad ligandum concessæ sunt*. Sicut ergo absolventes vera peccata dimittunt; ita ligantes vere præcepto satisfactionem implendi pœnitentes devinciunt & illigant. Quare post Tridentinum Concilium non posse hoc negari, absque nota temeritatis, Victoria, Suarez, Neessen, alique plurimi asseruerunt. Ante Concilium tamen Tridentinum, injunctam pœnitentiam implendam declaraverat Lateranensis Synodus cap. *Omnis utriusque*, ut demonstrat Sylvius in q. XVIII. Supplem. art. 3. quæst. 3. Probatur deinde auctoritate summorum Theologorum, qui floruerunt doctrina simul, & sanctitate: nam teneri pœnitentes ad satisfactionem implendam, in quantum in-

jungitur *potestate clavium*, docuerunt S. Thomas, & S. Bonaventura in IV. dist. 16. S. Antoninus pag. 3. tit. 14. cap. 18. ac S. Raymundus ibidem ab Antonino laudatus: de quibus legi potest Nat. Alex. lib. 2. de Pœnit. cap. 5. art. 6. §. 8. Tertiò demonstratur traditione Patrum, & auctoritate canonum, quibus præcipitur, ut iudicio Sacerdotum satisfactio imponatur; ac non satisficientibus denegetur *communio*, prout apparet ex præcedentibus disputationibus. Tandem probatur Theologica ratione, petita tum ex judiciaria potestate Sacerdotis, tum ex ipsa satisfactionis natura: si enim Sacerdos iudex est, & iudici congruam satisfactionem injungenti æquum est obtemperare; nulla causa potest eximere pœnitentem a satisfactione adimplenda, dummodo legitime, & ad juris regulas sit imposita. Cum insuper satisfactio sit sacramenti pars integralis; si quis eam implere negligat, ipsum sacramentum mutilat, & afficit ignominia. Ex quo capite plurimi, quibus assentitur Vanroy tom. V. p. 250. inferunt grave crimen esse, etiamsi satisfactio levis omittatur; quoniam etsi nullus legislator intendat in re levi gravem obligationem injicere, (quod in oppositam sententiam trahit quos-

quosdam alios) nihilominus satisfactio, quæ in se levis est, quatenus est pars sacramenti, debet gravis admodum æstimari. Objecta autem, quibus nonnulli conati sunt suadere, poenitentem non teneri ad satisfactionem implendam, propterea quod sacerdos sit iudex duntaxat arbitrius, & de satisfactione nullum extet divinum præceptum; facile diluuntur, dicendo esse quidem in arbitrio poenitentium hunc, vel alium Confessarium adire, at illum, quem adit, verum iudicem esse, delegatum ab Ecclesia, præditumque legitima potestate solvendi, & ligandi; & ex hac etiam potestate consequi satisfactionis præceptum: quod paulo supra non una ratione demonstratum est.

II.

2. Poenitens accepta levi poenitentia debet spontaneè aliam superaddere.

Communis præterea opinio tradit, illum, cui a sacerdote levis aliqua injungitur satisfactio, debere poenitentiam aliam sponte agere, præsertim si certo aut probabiliter ei constet, ad expianda peccata poenitentiam illam, quæ sibi injuncta est, non sufficere. Petitur hujus ratio ex dictis cap. præcedenti n. 1. ubi ostendimus dandam esse operam, ut quantum fieri potest, satisfactio respondeat criminum qualitati, quod Magister sent. in IV. dist. 16. confirmat Evangelicis verbis Matth. III. 8. *Facite dignos fructus poenitentiae*, & sacrorum canonum studiosi corroborant auctoritate Gregorii VII. ac Synodi Romanæ, relata capitulo *Falsas*, de Poenit. dist. V. num. 6. eoque collineat caput *Consideret*, distinctionis ejusdem primum. Adde verba Petri Damiani sermone 2. de S. Andrea: *Ne tibi blandiaris, si graviter peccanti levior poenitentia, vel a nesciente, vel a dissimulante dicatur, cum purgatorii ignibus persciendum sit quicquid hic minus feceris, quia dignos poenitentia fructus querit Altissimus.* Quidam rationem aliam addunt ex D. Thoma quodl. III. q. 13. art. 1. ubi docet, peccatorem dupliciter esse debitorem satisfactionis, uno modo ex injunctione Sacerdotis altero modo ex peccato commisso; unde Angelicus Doctor infert satisfactionem, cui alligantur virtute clavium, illam poenitentibus persolvendam esse, quam postulat atrocitas culpæ. Accedit, quod ignoramus quo studio, qua diligentia, qua animi affectione satisfactionem impositam impleverimus. Atque hinc deducitur, maxima tolerantia perferenda esse flagella, quæ nobis in hac vita infliguntur, impensè bonis operibus infundandum, atque ut indulgentias lucre-

mur magnopere adlaborandum & incumbendum; quibus præsertim administris peccatorum poenæ luuntur, aut compensantur.

Stultissimi autem si censendi sunt, qui plene satisfacturos se esse ajunt in vita altera, & in Purgatorii cruciatibus. Hi enim primò præceptum hoc satisfactionis transgrediuntur, & alio sese crimine innectunt, exspoliantque se multiplici utilitate satisfactionum hujus vitæ, quæ præter vindictam & punitiorem peccati, habent etiam rationem medicinæ, meritum amplioris gratiæ, imitationem passionis Christi, & certioris salutis arrham, ut supra diximus eum Tridentino, & fufius demonstrat Estius in IV. dist. 15. §. 10. Deinde, quis nisi insipiens, cum posset a morbo liberari sectione venæ, tempus expectaret, quo nonnisi atrocissima combustionem posset sanari? Atque hoc exemplo non posse poenitentes inculpate reservare sibi poenas in Purgatorio luendas, probat de satisfact. Regula XVIII. doctissimus Alexander. Memoria denique repetenda sunt verba S. P. Augustini Enarrat. in Psalmum XXXVII. num. 3. hæc de igne purgatorio scribentis: *Dicitur enim, Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem: Et quia dicitur, Salvus erit, contemnitur ille ignis. Ita plane quamvis salvi per ignem, gravior tamen erit ille ignis, quam quidquid potest homo pati in hac vita.*

3. Scitissimi sunt, qui poenitentiam differunt ad purgatorium.

III.

Vertant insuper in quæstionem Theologi, an quis satisfactionem implere possit peccato lethali obstrictus; & in hac quæstione omnes fere recentiores subscribunt Estio, qui dist. 15. §. 16. ait, non posse quidem satisfieri in actu, vel in affectu peccati mortalis, posse tamen satisfieri in reatu peccati, dummodo hujus abjiciatur affectus. Ita nimirum docent Juvenin. c. 5. art. 3. Merbesius q. 59. Tournely q. VII. art. 2. q. 6. Le-Droint q. VI. cap. 1. §. 3. alique passim. Quod autem satisfactio fieri nequeat in actu, vel affectu peccati evidentissimum est, eo quod satisfactio sit actus poenitentia necessario conjunctus odio vitæ præteritæ, emendationis proposito, ac studio placandi Deum: ac impossibile sit hujusmodi odium, propositum, studiumque in iis inveniri, qui actu Deum irritant & provocant, atque enutriunt voluntatem ipsi Deo adversam & refractariam. Nequedicas, posse aliquem cum voluntate peccandi elargiri elemosynam, jejunare, aliaque opera a Sacerdote in-

4. Satisfactio potest impleri in reatu peccati mortalis, abjecto affectu.

juncta complere; nunquam enim hæc, si animus peccato adhæreat, habere possunt rationem satisfactionis, Deum placare, & compensare irrogatas illi injurias. Eos verò, qui peccatum detestantur, quamvis careant justificationis gratia, posse satisfacere, & inunctam pœnitentiam implere, demonstrant prælaudati Theologi, ex quo antiquis Ecclesiæ temporibus pœnitentia præcesserit absolutionem; ex quo scripturæ & Patres doceant satisfactionem pertinere etiam ad pœnam æternam, quæ tamen simul cum culpa dimittitur; ex quo denique opus cum auxiliante gratia ab impio patratum Deo placeat, & saltem *de congruo* divinam reconciliationem promereatur, atque ad justificationem disponat.

5. Communior sententia est neminem in gravi peccato existentem posse satisfacere.

At apud antiquiores Theologos communior fuit, & fere universalis sententia, neminem in peccato mortali existentem posse Deo satisfacere: id nempe docuerant S. Thomas, S. Bonaventura, S. Antoninus, Hadrianus, Soto, Ledesma, & alii plurimi, quos laudat & sequitur Suarez disp. 36. sect. 2. necnon Cardinalis de Lugo disput. 24. sect. item 2. Toletus lib. III. cap. 11. Barbosa in Collectaneis ad Concilium Tridentinum sess. XIV. cap. 8. n. 6. & Auctor Theologiæ Moralis Petrocorensis de Pœnit. c. 6. q. 4. Hæc vero sententia sequentibus momentis innititur. Principio cum nulla inter nos ac Deum justitiæ ratio intercedat, nisi dependenter ab ejus acceptance; hæc verò propriè locum non habeat in operibus, quæ fiunt ab inimico Dei, & quæ ex D. Thoma Q. XIV. suppl. art. 4. meritum non habent, ac valent tantum congruitate quadam ad dispositionem ad gratiam, & ad consecutionem bonorum temporalium; consequitur non posse iisdem operibus ab impio patratis impleri satisfactionem. Deinde, quod in sacramento pœnitentiæ pœna æterna commutetur in temporalem, evenit ex Dei reconciliatione & amicitia; in eadem ergo amicitia statui & firmari debet ejusdem pœnæ solutio, & æquitas satisfactionis. Præterea docet Tridentina Synodus sess. XIV. c. 8. satisfactiones nostras ex Christo vim habere, ab illo offerri Patri, & per illum a Patre acceptari, quatenus *in ipso Christo vivimus, meremur, ac satisfacimus*. Si ergo in Christo non vivamus, nec per eum mereamur, exhibita a nobis satisfactio vi, atque meriti dignitate carebit. Catechismus item Romanus p. 2.

cap. 5. num. 74. hanc rationem confirmans, *Duo, inquit, præcipue in satisfactione requiruntur: primum est, ut is qui satisfacit, justus sit ac Dei amicus*. &c. Tandem opera, quæ fiunt in peccati reatu, quamvis sint bona supernaturalia, & peracta auxilio gratiæ actualis, omnium tamen consensu non habent aliquid meritum *de condigno*, ad quod requiritur caritas *habitualis*, immo juxta Suarezium, aliosque nec habent meritum *de congruo* in ordine ad satisfactionem. Atqui satisfactio exigit dignitatem aliquam, æqualitatem, & compensationem, ut commensurat ejusdem satisfactionis nomen, etymon, ac definitio. Igitur illa opera in peccato, & sine caritate *habituali* nequeunt esse satisfactoria.

Conciliari facile possunt hæc duæ sententiæ, si præceptum satisfactionis ab ipsius merito distinguatur. Argumenta itaque prioris id unum evincunt, præceptum sacerdotis imponentis satisfactionem posse etiam in statu peccati adimpleri, adeo, ut qui in culpa inunctum opus exequitur, *non incurrat reatum omissionis ex satisfactione neglecta*, nec teneatur confiteri quod pœnitentiam impleverit in peccato, quod fatentur quoque auctores alterius sententiæ, ut D. Thomas cit. q. XIV. art. 2. ad 2. & Dominicus Soto in IV. dist. 19. q. 1. art. 4. Argumenta autem sententiæ oppositæ hoc tantum probant, opera in peccato facta non habere meritum satisfactionis, & tantum *de congruo* ad justificationem disponere, ita, ut si quis post reconciliationem lapsus inunctum opus perficiat, minime censendus sit immunis a luenda pœna temporali peccatis debita, cum idem opus sit meriti expertus ac mortuum; quamquam reviviscat, & affectum suum consequatur, quando iterum pœnitens vi contritionis & sacramenti redit in pristinum gratiæ statum, ut dicam proximo capite quarto-decimo.

6. Reconciliantur ambæ sententiæ.

IV.

Ad hæc inquiritur, num unus pro alio possit satisfactionem implere. Quæ in re ad omnem ambiguitatem tollendam tria distinguenda esse arbitror. Primum nemo propria auctoritate potest alteri committere, ut pro se inunctum satisfactionis opus exequatur: nam damnata est ab Alexandro VII. hæc prop. num. 14. *Pœnitens propria auctoritate potest sibi substituere alium, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat*. Et quidem jure, meritoque; cum satisfactio

7. An unus pro alio possit implere satisfactionem.

non

non solum pro solutione debiti sit imponenda, verum etiam ad vindicationem peccati, & ad infirmitatis medicamentum, prout definit Synodus Tridentina. Alterum, quod hinc confectur, est, satisfactionem ab altero exhibitam non esse ejusdem efficacitatis cum satisfactione ab ipso pœnitente peracta; quoniam nec illius infirmitati affert medicinam, nec illi imputatur ad meritum. Tertium est, quod juxta catholicam certissimamque doctrinam potest unus luere pœnam alterius, atque ei etiam promereri de congruo gratiam, ut dixi libro XIX. c. 8. quod probatur ex comunione Sanctorum, & ex Scripturarum auctoritate, maxime Matth. X. 41. Lucæ XVI. 9. atque ex 2. ad Corinth. VIII. 14. quibus S. P. Augustinus lib. XXI. de Civit. Dei c. 2. demonstrat quædam esse peccata, quæ Sanctorum amicorum Dei meritis impetrant indulgentiam. Vide Estium in IV. sent. dist. 15. §. 22. Maldonatum de satisfact. c. 8. ac Sylvium in Q. XIII. suppl. art. 2.

V.

8. An possit homo de uno peccato satisfacere sine alio.

Uterius quæritur, an possit homo de uno peccato satisfacere sine alio. At dirimitur omnis dubitatio, si accurate questionis sensum exponas. Vel enim sensus est, an qui habet plura peccata lethalia, possit pœnitentiam agere de uno, nullam de altero habens sollicitudinem; vel sensus est de peccatis venialibus, vel denique de sola pœna temporali peccatis debita, quod proprie videtur hoc in loco spectandum esse. Juxta priorem sensum omnino subscribendum est sancto Thomæ q. XIV. suppl. art. 1. asserenti non posse uni peccato absque altero satisfieri, quia non potest tolli offensa nisi per instaurationem amicitie, quam peccatum quodlibet lædit ac frangit. Hoc sensu pertractat quæstionem Gulielmus Estius cit. dist. 15. §. 18. ubi eandem D. Thomæ sententiam propugnat, eo quod nequit esse studium placandi Deum in iis, qui pergunt inimicitias exercere cum ipso Deo, & impietas est dimidium sperare veniam ab illo, qui justus est, & justitia. Quare qui Estium aliter acceperunt, videntur eum legisse oscitanter & perfunctorie, nec Magistrum, Thomam, Bonaventuram, aliosque Veteres perlustrasse. Istorum tamen ratiocinationes non tenent circa venialia peccata; quoniam hæc Dei amicitiam non infringunt, & idcirco potest unum sine alio expiari. Item quantum ad pœnam temporalem attinet, quum diversis peccatis diversæ pœnæ respondeant, non

video mehercule, cur una, sine alia nequeat satisfactoris operibus compensari, maxime quod Ecclesia in Indulgentiarum largitate plenarias modo, modo autem limitatas concedens, demonstrat pœnam temporalem aut injectam, aut injungendam per canones, aliquando totam, aliquando ex parte tantummodo relaxari. Sublata igitur sensus perplexitate, etiam quæstio dissolvitur & complanatur.

VI.

Postremo quærent aliqui, an possit pœnitens petere a Confessario commutationem satisfactionis sibi ab alio Confessario injectæ. Arbitror autem, esse pravi animi indicium permutationem hanc quære, quando impositum opus non excedit criminis gravitatem, nec vires pœnitentis; est enim tunc satisfactio æquissima, & ad regulam Tridentinæ Synodi imposita. Cavendum præterea, ne in curandis animorum ægritudinibus eveniat quod Verinus ajebat de morbis corporis,

9. An possit peti alia satisfactio ab alio confessario.

Impediunt certam medicamina crebra salutem.

Ceterum fere omnes docent posse Confessarium pœnitentiam injectam ab altero commutare, dummodo etiam illi fiat eorundem peccatorum confessio; cum quilibet Confessarius polleat ligandi & solvendi potestate, nec alterius fit minister, sed Christi. Neque oppositum evincit proloquium illud, quod Soto & Sanchez objiciunt, *Par in parem non habet jurisdictionem*: quoniam Confessarius in tali permutatione non exercet jurisdictionem in alterum Confessarium habentem parem auctoritatem, sed in pœnitentem sibi subiectum. Dixi autem, *dummodo illi fiat eorundem peccatorum confessio*; quia licet Marchantius, Diana, Bonacina, & quidam alii negent ad commutandam pœnitentiam necessarium esse iterum confiteri peccata, & asserant satis esse si exponatur pœnitentis infirmitas & difficultas; nihilominus apertissimum est, nullum judicii actum posse rite exerceri incognita causa, prædictamque difficultatem seu infirmitatem esse quidem causam immutandi priorem satisfactionem, at non regulam & mensuram imponendi satisfactionem aliam, quæ itidem debet esse in peccatorum castigationem & vindictam, atque in pœnitentis remedium ac medicinam. Atque his explicatis, reliqua omnia ad hanc materiam spectantia perspicua sunt, nec egent alia disquisitione.

CA.